

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління

Кафедра економіки та економічної теорії

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ

Методичні вказівки з вивчення дисципліни

*для студентів денної форми навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 051 «Економіка», 052 «Політологія»,
071 «Облік і оподаткування»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
денної форми навчання*

Тернопіль
ЗУНУ
2021

Фаріон М. М., Шиманська О. П., Чирак І. М. Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Історія економічних вчень». Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 24 с.

Автори: **Фаріон Михайлина Михайлівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та економічної теорії ЗУНУ.
Шиманська Оксана Петрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та економічної теорії ЗУНУ.
Чирак Ірина Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та економічної теорії ЗУНУ.

Рецензент: **Луцик Анатолій Ігорович**, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри податків та фіскальної політики.

Відповідальний за випуск: **Козюк Віктор Валерійович**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії

Затверджено
на засіданні кафедри економіки та економічної теорії
(протокол № 3 від 19 жовтня 2021 р.)

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Програма дисципліни.....	6
3. Структура залікового кредиту з дисципліни «Історія економічних вчень».....	8
4. Тематика практичних занять з дисципліни.....	9
5. Комплексне практичне індивідуальне завдання.....	14
6. Самостійна робота.....	17
7. Тренінг з дисципліни.....	19
8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.....	19
9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю.....	20
10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.....	20
11. Рекомендовані джерела інформації.....	21
12. Internet-ресурси (бази даних, інформаційно-довідкові та пошукові системи).....	23

ВСТУП

Вивчення дисципліни «Історія економічних вчень» відповідає навчальному плану підготовки бакалаврів зі спеціальностей 051 «Економіка», 052 «Політологія», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» і розраховане на студентів першого року навчання.

Метою дисципліни «Історія економічних вчень» є формування у студентів фахових компетентностей на основі структурно-цілісного усвідомлення та творчо-критичного осмислення основних наукових напрямів світової економічної теорії, їх фундаментальних методологічних засад, теоретико-концептуальних основ, науково-дослідного апарату та науково-практичних підходів до реалізації економічної політики і регуляторних заходів.

Завдання вивчення дисципліни полягає у виявленні найбільш суттєвих положень у структурі наукового дискурсу базових наукових течій та сучасних економічних теорій, сприянні осмисленню вкладу видатних економістів-теоретиків у пізнання економічної реальності, поглибленні знань про методи дослідження економіки і можливості їх застосування, формуванні навиків системного застосування різноманітних методів до об'єкту дослідження з урахуванням його специфіки, підвищенні методологічної культури економічних досліджень.

У процесі засвоєння навчальної дисципліни студенти повинні отримати знання загальної логіки розвитку світової економічної теорії у її цілісності та поліструктурності, єдності та конкурентному протистоянні сучасної економічної ортодоксії (мейнстріму) та гетеродоксії, визначальних наукових парадигм, дослідних програм та їх новітніх теоретичних відгалужень.

Вивчення дисципліни покликане сформувати такі **компетентності** майбутніх бакалаврів:

- розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки;
- здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати;
- розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави;
- здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію;
- здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Передумовою для вивчення дисципліни є засвоєння дисциплін: «Основи економіки», «Історія України», «Всесвітня історія» та «Географія».

У результаті навчання студенти повинні знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки; розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем; пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки; усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Становлення історії економічних вчень як науки (2 год.)

Предмет історії економічних вчень та його місце в системі економічних дисциплін. Еволюція предмету, його функції, мета і завдання.

Теоретико-методологічні засади історії економічних вчень. Науково-організаційні форми та моделі економічних досліджень. Наукові підходи до періодизації історії економічних вчень. Сучасний стан світового теоретико-економічного наукового знання.

Література: 1, 2, 3, 16, 18, 19, 20, 22.

Тема 2. Економічна думка суспільств ранніх цивілізацій (2 год.)

Економічна думка цивілізацій Стародавнього Сходу: Єгипту, Месопотамії, Індії, Китаю.

Антична економічна думка. Економічні погляди старогрецьких філософів. Економічна думка Стародавнього Риму.

Економічна думка цивілізацій Середньовіччя. Економічні ідеї раннього, класичного та пізнього Середньовіччя.

Меркантилізм. Історико-економічні передумови виникнення та теоретико-методологічні особливості меркантилізму. Економічні ідеї раннього і пізнього меркантилізму.

Література: 1, 2, 3, 8, 16, 20, 22, 39, 49.

Тема 3. Класична школа політичної економії (4 год.)

Історичні передумови виникнення та етапи еволюції класичної політичної економії. Економічне вчення фізіократів. Прогресивне значення і обмеженість вчення фізіократів. Класичні школи в Англії та Франції.

А. Сміт як фундатор економічної науки.

Еволюція класичної політичної економії в XIX ст. в Англії, Франції та США.

Література: 1, 2, 3, 7, 13, 16, 24, 32, 34, 42.

Тема 4. Неокласична економічна теорія (4 год.)

Теоретико-методологічні засади маржиналізму і неокласичної економічної теорії. Основні ідеї попередників маржиналізму.

Австрійська школа політичної економії. Теорія граничної корисності.

Математична школа в економічній теорії. Теорія часткової та загальної рівноваги.

Зародження неокласичної теорії в економічному вченні «кембриджської» економічної школи.

Розвиток маржиналізму в теоріях «американської» школи граничної продуктивності.

Література: 1, 2, 3, 4, 16, 21, 24, 34, 37, 49, 51.

Тема 5. Кейнсіанство як альтернатива неокласичній традиції (4 год.)

Історичні передумови виникнення кейнсіанства. Основні методологічні принципи кейнсіанства. Економічне вчення Дж. М. Кейнса.

Неокейнсіанство та його особливості. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Посткейнсіанство. Нове кейнсіанство та новий неокласичний синтез.

Література: 1, 2, 3, 4, 11, 16, 18, 20, 22, 23, 32, 37, 42.

Тема 6. Інституціоналізм (4 год.)

Зародження і етапи розвитку інституціонального напрямку економічної думки. Ранній інституціоналізм. Соціально-психологічний (технологічний) інституціоналізм. Соціально-правовий інституціоналізм. Кон'юнктурно-статистичний або емпіричний інституціоналізм.

Література: 1, 2, 3, 10, 14, 16, 18, 19, 20, 35, 48, 52.

Тема 7. Сучасний теоретичний мейнстрім (6 год.)

Монетаризм як практичне продовження неокласичної теорії. Теорія раціональних очікувань. Шоки пропозиції. Неоінституціоналізм. Предмет дослідження, методологічні особливості, основні принципи і теорії.

Інституціональні дослідження другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст.: теорії індустріалізму та постіндустріалізму.

Теорії галузевих ринків, теорія економічних механізмів, теорії контрактів.

Література: 1, 2, 3, 18, 20, 21, 24, 41, 47, 52.

Тема 8. Економічна нобелелогія (4 год.)

Наукові досягнення нобелівських лауреатів з економіки. Роль нобелізнавства в розвитку теоретичного економічного знання.

Література: 1, 2, 3, 4, 13, 16, 18, 19, 22, 33, 41, 42, 51.

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

з дисципліни «Історія економічних вчень»

Теми курсу	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Тема 1. Становлення історії економічних вчень як науки	2	2	8	–	–
Тема 2. Економічна думка суспільств ранніх цивілізацій	2	2	10	1	–
Тема 3. Класична школа політичної економії	4	4	10	–	–
Тема 4. Неокласична економічна теорія	4	4	10	–	–
Тема 5. Кейнсіанство як альтернатива неокласичній традиції	4	4	12	1	–
Модульна контрольна робота № 1	–	–	–	–	2
Тема 6. Інституціоналізм	4	4	14	1	–
Тема 7. Сучасний теоретичний мейнстрім	6	6	12	1	–
Тема 8. Економічна нобелелогія	4	4	10	–	–
Ректорська контрольна робота	–	–	–	–	2
КПІЗ	–	–	–	–	4
Разом	30	30	86	4	8

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Практичне заняття 1

Тема: Становлення історії економічних вчень як науки

Мета: сформулювати уявлення студентів про предмет історії економічних вчень та її функції у процесі еволюційного розвитку суспільства. Опрацювати основні тенденції розвитку світової економічної думки, наукові підходи до періодизації, сучасний стан світового теоретико-економічного наукового знання.

Питання для обговорення:

1. Предмет історії економічних вчень та його місце в системі економічних дисциплін. Завдання і функції курсу.
2. Методи наукових економічних досліджень.
3. Наукові підходи до періодизації історії економічних вчень.
4. Сучасний стан світового теоретико-економічного наукового знання.

Література: 1, 2, 3, 16, 18, 19, 20, 22.

Практичне заняття 2

Тема: Економічна думка суспільств ранніх цивілізацій

Мета: дослідити еволюцію економічної думки від Стародавнього Сходу до економічної думки Середньовіччя. Ознайомити із першою концепцією доринкової економічної теорії – меркантилізмом. Вказати на значимість ідей меркантилізму та їх вплив на подальший розвиток економічної науки.

Питання для обговорення:

1. Матеріальні передумови виникнення і розвитку економічної думки в країнах Стародавнього Сходу: Єгипту, Месопотамії, Індії, Китаю.
2. Економічна думка античного світу. Економічні погляди старогрецьких філософів: Ксенофонта, Платона, Арістотеля. Економічна думка Стародавнього Риму.
3. Особливості економічної думки доби феодалізму. Економічна думка цивілізацій Середньовіччя: раннього, класичного та пізнього.
4. Меркантилізм. Історико-економічні передумови виникнення та теоретико-методологічні особливості меркантилізму. Економічні ідеї раннього і пізнього меркантилізму.

Література: 1, 2, 3, 8, 16, 20, 22, 39, 49.

Практичне заняття 3

Тема: Класична школа політичної економії

Мета: обґрунтувати характерні особливості появи класичної політичної економії в Англії і Франції. Визначити сутність поглядів представників школи фізіократів, вказати на їх прогресивність і обмеженість. Сформулювати знання про А. Смітта як фундатора економічної науки. Визначити історичні передумови трансформації класичної політичної економії у XIX ст.

Питання для обговорення:

1. Історичні передумови виникнення та етапи еволюції класичної політичної економії.
2. Започаткування класичної школи в Англії і Франції.
3. Економічна теорія фізіократів у Франції. Прогресивне значення і обмеженість вчення фізіократів.
4. Економічне вчення Адама Сміта. Особливості методології А. Сміта. Економічні погляди А. Сміта на сутність і джерела багатства. Теорії вартості, капіталу і доходів.

Література: 1, 2, 3, 7, 13, 16, 24, 32, 34, 42.

Практичне заняття 4

Тема: Класична школа політичної економії

Мета: дослідити еволюцію розвитку класичної політичної економії в XIX ст. в Англії, Франції та США. Визначити сутність поглядів Д. Рікардо, Т. Мальтуса, Н. Сеніора, та Ж. Б. Сея. Обґрунтувати концепцію «гармонії інтересів» Г. Ч. Кері. Визначити сутність критичного напрямку політичної економії.

Питання для обговорення:

1. Еволюція класичної політичної економії у XIX ст. в Англії. Наукова спадщина Д. Рікардо. Економічне вчення Т. Мальтуса. Економічні погляди Н. Сеніора.
2. Еволюція класичної політичної економії у Франції. Економічне вчення Ж.Б. Сея.
3. Економічна теорія в США. Концепція «гармонії інтересів» Г. Ч. Кері.
4. Критичний напрям політичної економії. Економічні погляди Дж. С. Мілля. Економічний романтизм С. Сімонді. Економічні ідеї П. Ж. Прудона.

Література: 1, 2, 3, 7, 13, 16, 24, 32, 34, 42.

Практичне заняття 5

Тема: Неокласична економічна теорія

Мета: сформулювати знання про становлення неокласичної традиції в економічній теорії. З'ясувати суть маржиналізму, охарактеризувати етапи маржинальної революції. Вказати на особливості Австрійської школи граничної корисності, кембриджської та американської школи. Обґрунтувати значимість математичної школи в економічній теорії.

Питання для обговорення:

1. Історичні передумови виникнення, зміст та етапи маржинальної революції.
2. Основні ідеї попередників маржиналізму. Дослідження граничної корисності. «Законо Госсена».
3. «Австрійська» школа граничної корисності. К. Менгер – засновник австрійської школи. Психологічна теорія процента. «Закон Візера».
4. Математична школа в економічній теорії. Англійський варіант теорії граничної корисності В. Джевонса. Теорія загальної економічної рівноваги Л. Вальраса.

Література: 1, 2, 3, 4, 16, 21, 24, 34, 37, 49, 51.

Практичне заняття 6

Тема: Неокласична економічна теорія

Мета: визначити передумови виникнення неокласичної теорії. Здійснити аналіз розвитку маржиналізму в теоріях «американської» школи граничної продуктивності. Визначити зміст основних ідей А. Маршалла, А. Пігу, Дж. Б. Кларка та В. Парето. Розкрити зміст «оптимуму Парето».

Питання для обговорення:

1. Зародження неокласичної теорії («економікс») в економічному вченні «кембріджської» економічної школи та її фундатора А. Маршалла.
2. А. Пігу – засновник економічної теорії добробуту.
3. Розвиток маржиналізму в теоріях «американської» школи граничної продуктивності та її засновника Дж. Б. Кларка.
4. Розвиток неокласичної теорії в побудові «математичної» школи маржиналізму. Теорії В. Парето. «Оптимум Парето».

Література: 1, 2, 3, 4, 16, 21, 24, 34, 37, 49, 51.

Практичне заняття 7

Тема: Кейнсіанство як альтернатива неокласичній традиції

Мета: обґрунтувати домінантне становище кейнсіанства в 50-60-х рр. XX ст., фактори критичного аналізу та нового піднесення в кінці XX ст. – на початку XXI ст. Порівняти стару і нову парадигми кейнсіанської теорії.

Питання для обговорення:

1. Історичні передумови виникнення кейнсіанства. Основні методологічні принципи кейнсіанства.
2. Економічне вчення Дж. М. Кейнса.
3. Етапи еволюції кейнсіанського напрямку. Некейнсіанство та його особливості.

Література: 1, 2, 3, 4, 11, 16, 18, 20, 22, 23, 32, 37, 42.

Практичне заняття 8

Тема: Кейнсіанство як альтернатива неокласичній традиції

Мета: визначити передумови виникнення та зміст посткейнсіанства. Охарактеризувати сутність монетарного посткейнсіанства. Розкрити зміст нового кейнсіанства та здійснити його порівняльний аналіз із новою класичною макроекономікою.

Питання для обговорення:

1. Кейнсіансько-неокласичний синтез як доктрина державного регулювання економіки.
2. Витоки, методологія та зміст посткейнсіанства. Монетарне посткейнсіанство.
3. Нове кейнсіанство, його відмінності від нової класичної макроекономіки.

Література: 1, 2, 3, 4, 11, 16, 18, 20, 22, 23, 32, 37, 42.

Практичне заняття 9

Тема: Інституціоналізм

Мета: з'ясувати основні характеристики інституціоналізму як напрямку економічної думки та відмінності від неокласичної та кейнсіанської парадигм, розрити зміст соціально-психологічного інституціоналізму Т. Веблена та соціально-правового інституціоналізму Дж. Коммонса.

Питання для обговорення:

1. Зародження і етапи розвитку інституціонального напрямку економічної думки.
2. Соціально-психологічний (технологічний) інституціоналізм Т. Веблена.
3. Соціально-правовий інституціоналізм Дж. Коммонса.

Література: 1, 2, 3, 10, 14, 16, 18, 19, 20, 35, 48, 52.

Практичне заняття 10

Тема: Інституціоналізм

Мета: розкрити зміст та основні передумови виникнення позитивного американського інституціоналізму та «соціальної» школи інституціоналізму. Визначити особливості англійського інституціоналізму Дж. Гобсона. Обґрунтувати інституціональні теорії Й. Шумпетера.

Питання для обговорення:

1. Кон'юнктурно-статистичний або емпіричний інституціоналізм В. Мітчелла. «Соціальна» школа інституціоналізму.
2. Особливості англійського інституціоналізму Дж. Гобсона.
3. Інституціональні теорії Й. Шумпетера.

Література: 1, 2, 3, 10, 14, 16, 18, 19, 20, 35, 48, 52.

Практичне заняття 11

Тема: Сучасний теоретичний мейнстрім

Мета: розкрити процес посилення взаємовпливів методологічних і теоретичних досягнень різних напрямів теоретичного економічного знання, зростання значення неекономічних ідей в економічній теорії.

Питання для обговорення:

1. Сучасний класичний інституціоналізм як продовження старого традиційного інституціоналізму: предмет дослідження, методологія, засадничі теоретичні позиції.
2. Монетаризм як практичне продовження неокласичної теорії.
3. Теорія «раціональних очікувань» (Р. Лукас).

Література: 1, 2, 3, 18, 20, 21, 24, 41, 47, 52.

Практичне заняття 12

Тема: Сучасний теоретичний мейнстрім

Мета: здійснити аналіз теорії «економіки пропозиції» та шоків пропозиції. Розкрити зміст та охарактеризувати особливості розвитку неінституціоналізму. Здійснити аналіз теорій індустріалізму та постіндустріалізму як інституціональних досліджень другої половини ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

Питання для обговорення:

1. Теорія «економіки пропозиції». Шоки пропозиції.
2. Неоінституціоналізм. Предмет дослідження, методологічні особливості, основні принципи і теорії.
3. Інституціональні дослідження другої половини ХХ ст. – поч. ХХІ ст.: теорії індустріалізму та постіндустріалізму.

Література: 1, 2, 3, 18, 20, 21, 24, 41, 47, 52.

Практичне заняття 13

Тема: Сучасний теоретичний мейнстрім

Мета: визначити зміст та здійснити аналіз теорії галузевих ринків, теорії економічних механізмів та теорії контрактів.

Питання для обговорення:

1. Теорія галузевих ринків.
2. Теорія економічних механізмів.
3. Теорія контрактів або агентських відносин.

Література: 1, 2, 3, 18, 20, 21, 24, 41, 47, 52.

Практичне заняття 14

Тема: Економічна нобелелогія

Мета: сформуванати знання про наукові досягнення Нобелівських лауреатів з економіки.

Завдання: Підготувати повідомлення про досягнення Нобелівських лауреатів з економіки за 2014-2017 рр.

1. Жан Тіроль (Франція) – Нобелівський лауреат за дослідження ринкової влади та регулювання.
2. Ангус Дітон (США) – Нобелівський лауреат за аналіз споживання, бідності та добробуту.
3. Олівер Гарт (Велика Британія), Бенгт Гольмстрем (Фінляндія) – Нобелівські лауреати за їх внесок у розвиток теорії контрактів.
4. Річард Тейлер (США) – Нобелівський лауреат за внесок до поведінкової економіки.

Література: 1, 2, 3, 4, 13, 16, 18, 19, 22, 33, 41, 42, 51.

Практичне заняття 15

Тема: Економічна нобелелогія

Мета: сформуванати знання про наукові досягнення Нобелівських лауреатів з економіки.

Завдання: Підготувати повідомлення про досягнення Нобелівських лауреатів з економіки за 2017-2019 рр.

1. Вільям Нордгауз (США) – Нобелівський лауреат за дослідження впливу кліматичних змін при довгостроковому макроекономічному аналізі.
2. Пол Ромер (США) – Нобелівський лауреат за дослідження впливу технологічних інновацій при довгостроковому аналізі.
3. Абхіджит Банерджи (США), Естер Дюфло (Франція) та Майкл Кремер (США) – Нобелівські лауреати за експериментальний підхід до боротьби з бідністю.

Література: 1, 2, 3, 4, 13, 16, 18, 19, 22, 33, 41, 42, 51.

КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Варіанти КПЗ з дисципліни «Історія економічних вчень»:

1. Проаналізуйте еволюцію предмету історії економічних вчень, охарактеризуйте її функції, мету і завдання.
2. Охарактеризуйте спільні риси, притаманні економічній думці Стародавнього Сходу: Єгипту, Месопотамії, Індії, Китаю.
3. Особливості формування економічних поглядів античного світу і Стародавнього Риму: спільні риси і відмінності.
4. Особливості економічної думки Європейського Середньовіччя.
5. Проаналізуйте економічні погляди Томи Аквінського та каноністів.
6. Розкрийте основні економічні ідеї, які знайшли відображення у «Руській Правді».
7. У чому виявилась своєрідність теоретико-методологічних засад меркантилістської доктрини?
8. Здійсніть порівняльний аналіз економічних поглядів ранніх та пізніх меркантилістів.
9. Проаналізуйте трактування меркантилістами сутності національного багатства, природи грошей та обміну.
10. Розкрийте сутність політики протекціонізму, яку відстоювали меркантилісти. Сьогодення протекціонізму.
11. Оцінка меркантилізму та його вплив на подальший розвиток економічної науки.
12. Охарактеризуйте історичні передумови виникнення класичної політичної економії.
13. Проаналізуйте методологію класиків та методологічні підходи меркантилістів.
14. Аналіз економічних поглядів В. Петті та П. Бугільбера: спільність та відмінність рис.
15. Вкажіть на нові економічні категорії, впроваджені у науковий внесок на першому етапі еволюції класичної політичної економії.
16. Охарактеризуйте основні положення вчення фізіократів. Прогресивне значення і обмеженість.
17. Аналіз особливості методології економічних досліджень А. Сміта порівняно з попередниками.
18. Розкрийте сутність концепцій «економічної людини» та «невидимої руки ринку» А. Сміта. У чому, на думку А. Сміта, полягають роль та функції держави в ринковій економіці?
19. Проаналізуйте теорію вартості А. Сміта.
20. Вплив вчення А. Сміта на еволюцію економічної думки.
21. Аналіз причин трансформації класичної політичної економії у першій половині XIX ст.

22. Чим відрізняються економічні погляди А. Сміта та Д. Рікардо?
23. Теорія народонаселення Т. Мальтуса. Аргументи за і проти.
24. Своєрідність розвитку класичної політичної економії в США.
25. Трактатування Ж.Б. Сея предмету і методології економічної науки.
26. Розкрийте основні положення теорії «гармонії інтересів» Ф. Бастіа та Г.Ч. Кері.
27. Оцінка внеску Дж. С. Мілля в економічну науку.
28. Економічні ідеї соціальних утопій А. Сенсимона, Ш. Фур'є, Р. Оуена, Ф. Лассаля.
29. Суть та основні етапи маржинальної революції в економічній теорії.
30. Порівняйте теоретико-методологічні засади класичної політичної економії та маржиналізму.
31. Охарактеризуйте основні ідеї попередників маржиналізму.
32. Сучасна значимість теоретико-методологічних здобутків австрійської школи.
33. Розвиток ідей маржиналізму в дослідженнях українських вчених.
34. Теоретико-методологічні особливості неокласичного напрямку економічної думки.
35. Сутність «маршалківської революції» в економічній теорії.
36. Теоретичні здобутки неокласичної економіки. Теорії економічного добробуту.
37. Неокласичні теорії економічної динаміки та економічного зростання (Дж. Б. Кларк).
38. Становлення математичної школи в економічній теорії. Теорія часткової та загальної рівноваги.
39. Охарактеризуйте внесок економістів Лозанської школи у розвиток економічної науки.
40. «Кейнсіанська революція» в економічній теорії. Вчення Дж.М.Кейнса.
41. Кейнсіанські моделі економічного зростання. Кейнсіанська теорія циклічних коливань і антициклічної політики.
42. Кейнсіансько-неокласичний синтез як доктрина державного регулювання економіки.
43. Посткейнсіанство і проблеми невизначеності та нестабільності економічної системи.
44. Нове кейнсіанство, пріоритети теоретичного аналізу та макроекономічної політики. Відмінності від нової класичної макроекономіки.
45. Інституціоналізм. Аналіз історичних факторів, що обумовили виникнення інституціонального напрямку.
46. Ранній інституціоналізм. Характеристика течій в межах американського, традиційного інституціоналізму. Їх спільні та наукові особливості.
47. Аргументація соціально-психологічного інституціоналізму Т. Веблена.
48. Економіко-правовий підхід в інституціоналізмі Дж. Коммоса. Розкрийте зміст його теорій угод.
49. Науковий внесок досліджень В. Мітчелла.

50. Охарактеризуйте напрями еволюції інституціоналізму в другій половині XX – на початку XXI ст.

51. Порівняйте методологію та проблематику дослідження раннього інституціоналізму та неоінституціоналізму.

52. Неоінституціоналізм – неокласична інституціональна економічна теорія. Предмет дослідження, методологічні особливості, основні принципи і теорії.

53. Порівняльний аналіз кейнсіанських та інституціональних макроекономічних програм регулювання економіки: вибір пріоритетів, цілей і механізмів.

54. Монетаризм як практичне продовження неокласичної теорії.

55. У чому полягає теоретична спорідненість макроекономічних теорій монетаризму, економіки пропозиції та раціональних очікувань?

56. Теорії індустріалізму та постіндустріалізму: принципи та суттєві риси.

57. Теорії галузевих ринків – «продукт» Гарвардської і Чиказької школи. Сучасний етап розвитку.

58. Економічні погляди М. Кастельса як провідного теоретика інформаційної ери.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Тематика	Кількість годин
1.	Еволюція предмету, функції і завдання історії економічних вчень. Взаємозв'язок розвитку цивілізаційної культури та економічної думки.	2
2.	Фізіократія – французький варіант класики: принципи та історичні значення	2
3.	Теорії вартості, капіталу і доходів А. Сміта	2
4.	Рікардіанська економічна школа. Період її занепаду. Критика рікардіанства	2
5.	Історичний напрям в економічній думці та його еволюція	2
6.	Економічні ідеї утопічного соціалізму К.А. Сен-Сімона, Ш. Фур'є та Р. Оуена	2
7.	Соціалістичні ідеї. Маркизм. Неомарксизм	2
8.	Передумови виникнення та методологічні особливості історичної школи. Обмеженість історичної школи для розвитку політичної економії	2
9.	Докласичний період розвитку економічної думки. Становлення економічної теорії як частини моральної філософії	2
10.	Класична політична економія і неокласична теорія – теоретичні системи ринкової економіки вільної конкуренції	2
11.	«Маржинальна наукова революція» в економічній теорії	2
12.	Розвиток ідей австрійської школи граничної корисності (К. Менгер,ю Ф. Візер і Е. Бем-Баверк)	2
13.	Американська економічна школа граничної продуктивності	2
14.	Становлення математичної школи в економічній теорії. Економічні погляди В.С. Джевонса	2
15.	Виникнення неокласичного напрямку у вченні А. Маршалла	2
16.	Теоретичні здобутки неокласичної економіки. Розвиток теорій економічної рівноваги, корисності, обміну та неокласичної монетарної. Теорії ринку і підприємництва	2
17.	Неокласичні теорії економічної динаміки та економічного зростання	2
18.	Неоліберальний вимір неокласичної теорії: формування, сутність та методологічні основи неолібералізму	2
19.	Економічне вчення Дж. М. Кейнса та його значення для сучасної економічної науки	2
20.	Неокейнсіанські моделі економічного зростання і циклічного розвитку	2

№ п/п	Тематика	Кількість годин
21.	Сучасні неокласичні моделі економічного зростання і рівноваги	2
22.	Монетаризм 1990-2000 рр.: пошуки ідентичності	2
23.	Традиційний і сучасний історичні періоди розвитку інституціоналізму	2
24.	Американський інституціоналізм кінця XIX – 40-х років XX ст.: основні теоретичні напрями і методологічний інструментарій	2
25.	Інституціональні дослідження нової хвилі кінця 40-х – 70-х рр. XX ст.: теорії індустріалізму та постіндустріалізму	2
26.	Неоінституціоналізм Р. Коуза і Дж. К. Гелбрейта	2
27.	«Нова класична» економічна теорія. Теорії «раціональних очікувань» і «економіки пропозиції»	2
28.	Концепція «кейнсіансько-неокласичного синтезу» Пола Самуельсона як спроба об'єднання неокласичної теорії і кейнсіанства	2
29.	Передумови виникнення і сутність сучасних неоконсервативних економічних ідей	2
30.	Соціально-правовий інституціоналізм Дж. Коммонса	2
31.	Кон'юнктурно-статистичний або емпіричний інституціоналізм В. Мітчелла	2
32.	Соціально-інституціональні технократичні концепції	2
33.	Теорія суспільного вибору. Джеймс Б'юкенен	2
34.	Теорія прав власності та транзакційних витрат. Р. Коуз	2
35.	Макроаналіз за допомогою інструментів інституціональних досліджень	2
36.	Зростання значення неекономічних ідей в економічній теорії	2
37.	Нова економіка як економіка знань. Економічні погляди М. Кастельса	2
38.	Неоавстрійська школа	2
39.	Еволюційна економічна теорія. Сучасний економічний еволюціонізм. Еволюційна теорія Р. Нельсона і С. Уінтера	2
40.	Розвиток поведінкової економічної теорії	2
41.	Основи експериментальної економіки	2
	Разом	82

ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

Тренінг з дисципліни «Історія економічних вчень» проводиться на двох останніх лекціях (14-15 навчальні тижні) в обсязі 4 години з метою показати студентам прив'язку теоретичного матеріалу до реальної дійсності та виробити в них навички практичного застосування здобутих знань з історії економічних вчень.

№ п/п	Тематика	Кількість годин
1.	Зробіть порівняльний аналіз основних теоретичних здобутків та інструментів державного регулювання запропонованих кейнсiанцями і монетаристами. Результати досліджень оформити у вигляді аналітичної записки	2
2.	Зробити кореляцію історії розвитку світової економічної думки і реальних економічних процесів за період 2000-2019 рр. Як співвідносяться реальна теорія і реальна політика? Результати досліджень оформити у вигляді аналітичної записки	2
3.	Разом	4

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Історія економічних вчень» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- письмові контрольні роботи по кожному змістовому модулю (всього 2, у тому числі ректорська контрольна робота);
- реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- екзамен.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка КППЗ, враховуючи поточне опитування)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20 %	20 %	20 %	40 %
8 тиждень	17 тиждень	17 тиждень	Екзаменаційна сесія
1. Опитування під час заняття (теми 1-4 по 10 балів) = 40 балів. 2. Письмова робота = 60 балів.	1. Письмова робота (теми 1-8 по 12.5 балів) = 100 балів	1. Активна участь у тренінгах = 10 балів. 2. Написання КППЗ = 70 балів. 3. Захист КППЗ = 20 балів	1. Відповідь на два запитання, кожне з яких = 50 балів, а у підсумку = 100 балів

КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Історія економічних вчень» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№	Найменування	Номер теми
1.	Презентації за допомогою програми Microsoft Office Power Point	1 – 8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Історія економіки та економічної думки : підр. / В.В.Козюк, Л.А. Родіонова, О.В. Длугопольський [та ін.] ; за ред. В.В.Козюка, Л.А. Родіонової. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015.
2. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку XX ст.: навч. посіб. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В. Козюка, Л.А. Родіонової. – К.: Знання, 2011.
3. Історія економіки та економічної думки: XX – початок XXI ст.: навч. посіб. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В. Козюка, Л.А. Родіонової. – К.: Знання, 2011.
4. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / М.Блауг. – К.: Основи, 2001.
5. Б'юкенен Дж.М. Суспільні фінанси і суспільний вибір: Два протилежних бачення держави / Дж.М. Б'юкенен, Р.А. Масгрейв. – К.: КМ Академія, 2004.
6. Вільямсон О. Економічні інституції капіталізму: Фірми, маркетинг, укладання контрактів / О. Вільямсон. – К.: АртЕк, 2001.
7. Вірченко А.А. Розвиток методології економічних досліджень сучасних господарських систем / А.А. Вірченко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». Вип. 6 (2). – 2012. – С. 214–22.
8. Гальчинський А.С. Економічна методологія. Логіка оновлення: [навчальний посібник] / Гальчинський А.С. – К.: АДЕФ – Україна., 2010.
9. Гальчинський А. Криза і цикли світового розвитку / Анатолій Гальчинський. – К.: АДЕФ-Україна, 2009.
10. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст: [монографія] / Т.В. Гайдай. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008.
11. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / В. М. Геєць ; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К., 2009.
12. Горкіна Л. П. XX століття в історії української економічної думки: коротка ретроспектива : монографія / Л. П. Горкіна, М. Г. Чумаченко ; під заг. ред. О. О. Шубіна. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011.
13. Довбенко М.В. Видатні незнайомці (наукові ідеї, здобутки та життя економістів – лауреатів Нобелівської премії) / М.В. Довбенко. – К.: Поліграф. комбінат „Принт Експрес”, 2000.
14. Еволюція ринкових інститутів в Україні : монографія : у 2 ч. Ч. 2 / В. В. Небрат, Н. А. Супрун, А. С. Аблов та ін. ; за ред. В. В. Небрат ; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К., 2012.
15. Економічні проблеми XXI століття: міжнародний та економічний виміри / За ред. С.І. Юрія, Є.В. Савельєва. – К.: Знання, 2007.
16. Золотих І. Б. Історія економічних вчень: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2013. — 186 с.
17. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований / под. ред. А.А. Гриценко. – К.: Форт, 2008.
18. Історія економічних учень : [підручник]: У 2 ч. Ч.1. / [В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, П.М. Леоненко, Т.В. Гайдай, О.П. Несстеренко, А.О. Маслов, Л.В. Вернигора]; за ред. В.Д. Базилевича. – 3 вид., випр. – К.: Знання, 2006.
19. Історія економічних учень у запитаннях і відповідях: Навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – 477 с.

20. Історія економічних учень : [підручник]: У 2 ч. Ч.2. / [В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, П.М. Леоненко, Т.В. Гайдай, О.П. Нестеренко, А.О. Маслов, Л.В. Вернигора]; за ред. В.Д.Базилевича. – 3 вид., випр. – К.: Знання, 2006.
21. Історія економічних учень: [хрестоматія]: навч. посіб. / [Уклад. В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, А.О. Маслов та ін.]; за ред. проф. В.Д. Базилевича. – К.: Знання. – 2011.
22. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / [С.В. Степаненко, С.Н. Антонюк, В.М. Фещенко, Н.О. Тимочко]: за ред. проф. С.В. Степаненка. – К.: КНЕУ, 2010.
23. Кейнс Дж.-М. Общая теория занятости [Электронный ресурс] / Дж. М. Кейнс. – Режим доступа : <http://ecsosman.hse.ru/data/443/643/1219/008Kejns2.pdf>.
24. Ковальчук В. М. Історія економіки та економічної думки: Навч. посіб. / В. М. Ковальчук, М.В. Лазарович, М. І. Сарай. – К.: Знання, 2008.
25. Козюк В.В. Монетарні проблеми функціонування глобальної фінансової архітектури / В.В. Козюк. – Тернопіль: Астон, 2005. – 512 с.
26. Козюк В.В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності / В.В. Козюк. – Тернопіль: ТНЕУ, Економічна думка, 2009.
27. Козюк В. Доларизація економіки: виклики монетарній політиці та фінансовій стабільності: монографія / В. Козюк, Н. Атамась. – Тернопіль: Астон. 2012.
28. Коландер Д. Финансовый кризис и провалы современной экономической науки / Д. Коландер, А. Кирман, Г. Фельмер // Вопросы экономики. – 2010. – № 6. – С. 10–26.
29. Колодко Гж. Новий прагматизм, або економіка помірності / Гж. Колодко // Економіка України. - 2013. - № 11. - С. 13-28.
30. Кравчук Н. Дивергенція глобального розвитку: сучасна парадигма формування геофінансового простору / Н. Кравчук. - К. : Знання. 2012.
31. Лук'яненко Д.Г. Глобальна економічна інтеграція: Монографія / Д.Г. Лук'яненко. – К.: ТОВ «Національний підручник», 2008.
32. Любохинець Л. С. Історія політичних та економічних вчень : Навч. посібник / Л. С. Любохинець. – К.: ЦНЛ, 2017. – 294 с.
33. Мартен Д. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації / Д. Мартен, Ж-Л. Мешжер, Ф. П'єр. – К.: КМ Академія, 2005.
34. Несененко П. П. Історія економічних учень : навчальний посібник / П.П. Несененко, О. А. Артеменко. – Одеса : ОНЕУ : ФОП Гуляєва В. М., 2017. – 448 с.
35. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. – К.: Основи, 2000.
36. Олсон М. Логіка колективної дії. Суспільні блага і теорія груп М.Олсон. – К.: Лібра, 2004.
37. Павленко Ю.В. История мировой цивилизации. Философский анализ / Ю.В. Павленко. – К.: Фенікс, 2002.
38. Природа фірми: походження, еволюція і розвиток / За ред. О.Е. Вільямсона, С.Дж. Вінтера / Пер. з англ. – К.: А.С.К., 2002.
39. Ретроспектива ринкових перетворень в Україні: сучасний дискурс / Л. П. Горкіна, С. О. Біла, В. В. Небрат та ін. ; за ред. Л. П. Горкіної ; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К, 2010.
40. Реферат підручника А. Маршалла «Принципи економічної науки» / Референт-укладач В.М. Фещенко. – К.: АДС «УМК-Центр», 2001.
41. Сучасні економічні теорії: 2-ге вид. перероб та доп. Навч. посіб. для самостійної підготовки до курсового та комплексного державного екзамену з економічної

теорії / Н. П. Мацелюх, І.А. Максименко, М.М. Теліщук та ін. – К.: "Центр учбової літератури", 2015.

42. Тарасевич В. М. Історія економічних вчень: Підручник / В. М. Тарасевич. – К.: ЦУЛ, 2019. – 352 с.

43. Філіпенко А.С. Глобальні форми економічного розвитку: Історія і сучасність / А.С. Філіпенко. - К. : Знання, 2007.

44. Фримен К. Як час спливає : Від епохи промислових революцій до інформаційної революції / К. Фримен. Ф. Лука. - К., 2008.

45. Формування монетарної економіки і монетарної політики Національного банку України в контексті розвитку світової економічної теорії / за ред. Т. С. Смовженко, Г. Я. Стеблій. - К. : УБС НБУ, 2010.

46. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України / А.А. Чухно. – К.: Логос, 2003.

47. Чухно А.А. Сучасні економічні теорії: Підручник / А.А. Чухно, П.І. Юхименко, П.М. Леоненко. - К.: Знання, 2007.

48. Чухно А.А. Інституціонально-інформаційна економіка : підручник / А.А. Чухно, П.М. Леоненко, П.І. Юхименко. - К.: Знання, 2010.

49. Чухно А. А. Економічна теорія : у 2 т. Т. 1 / А. А. Чухно ; М-во фінансів України, Акад. фін. управління. - К. : ДННУ АФУ, 2010.

50. Шумпетер Й.А. История экономического анализа: В 3-х т. / Пер. с англ. под ред. В.С. Автономова. – СПб.: Экономическая школа, 2001.

51. Юхименко П.І. Історія економіки та економічної думки : підручник / П.І. Юхименко, П.М. Леоненко. – К. : Знання, 2011.

52. Якобчук В. П. Історія економіки та економічної думки : Навч. посібник / В. П. Якобчук, Ю. В. Богоявленська, Є. В. Тищенко. – К.: ЦУЛ, 2019. – 476 с.

Internet-ресурси

(бази даних, інформаційно-довідкові та пошукові системи)

Установа, організація, дослідницький центр	Адреса Веб-сайту
Міжнародний валютний фонд	www.imf.org
Банк міжнародних розрахунків	www.bis.org
Світовий банк	www.worldbank.org
ООН	www.un.org
UNCTAD	www.unctad.org
Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР)	www.oecd.org
Інститут міжнародної економіки	www.iie.com
Інститут Катона	www.cato.org
Центр досліджень глобального розвитку	www.cgdev.org
Мережа глобального розвитку	www.gdn.int
Центр досліджень глобалізації	www.globalresearch.ca
Центр досліджень глобалізації, врядування та конкурентоспроможності	www.cgsc.duke.edu
Національний банк України	www.bank.gov.ua
Міністерство фінансів України	www.minfin.gov.ua
Законодавчі та нормативні акти України	www.uazakon.com
Офіційний сайт Кабінету міністрів України	www.kmu.gov.ua
Офіційний сайт Державного комітету статистики України	www.ukrstat.gov.ua

Навчально-методичне видання

*Фаріон Михайлина Михайлівна,
Шиманська Оксана Петрівна,
Чирак Ірина Миколаївна*

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ

Методичні вказівки з вивчення дисципліни

*для студентів денної форми навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 051 «Економіка», 052 «Політологія»,
071 «Облік і оподаткування»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
денної форми навчання*

Підписано до друку 19 жовтня 2021 р.
Формат 60x90/8. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Ум.-друк. арк. 1,40. Обл.-вид. арк. 1,64.
Зам № 108-21. Тираж 250 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 7284 від 18.03.2021 р.*